

Az élelmiszer-veszteség és az élelmiszer-pazarlás mérséklése

**KÖRFORGÁSOS GAZDASÁG
ELEMZŐ KÖZPONT**

ENERGIAÜGYI MINISZTERIUM

MATE

MAGYAR AGRÁR- ÉS
ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

Az élelmiszer-veszteség és
az élelmiszer-pazarlás mérséklése

Körforgásos gazdaság

Sorozatszerkesztő:

Prof. Dr. Boros Anita

Bognár Kitti Annamária

Az élelmiszer-veszteség és
az élelmiszer-pazarlás mérséklése

Műhelytanulmány

MATE Press
Gödöllő, 2023

Szerző:

Bognár Kitti Annamária, 2023

Lektorálta: Dr. habil. Vértesy László

© Bognár Kitti Annamária, 2023

A műre a Creative commons 4.0 standard licenc
alábbi típusa vonatkozik: [CC-BY-NC-ND](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

ISBN 978-963-623-047 (PDF)

DOI: <https://doi.org/10.54597/mate.0097>

A kiadvány az ÉZFF / 212 / 2022 Zöldinnovációs és Energiahatékonysági
Expo és Zöld Fesztivál / Zöld Egyetemi Napok Projekt
keretén belül valósult meg.

Kiadja a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Kiadó székhelye: H-2100 Gödöllő, Páter Károly utca 1.
Felelős kiadó: Prof. Dr. Gyuricza Csaba, rektor

Közreadja a Körforgásos Gazdaság Elemző Központ
Magyar Agrár- És Élettudományi Egyetem
H-2100 Gödöllő, Páter Károly utca 1.

KÖRFORGÁSOS GAZDASÁG ELEMZŐ KÖZPONT

ENERGIAÜGYI MINISZTERIUM

MAGYAR AGRÁR- ÉS
ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

Tartalomjegyzék

Előszó	7
Vezetői összefoglaló	9
1. Célkitűzések és törekvések	10
2. Az élelmiszer-pazarlással és élelmiszer-veszteséggel foglalkozó uniós platform	14
2.1. Cselekvési és végrehajtási alcsoporth.....	15
2.2. Fogyasztói élelmiszer-pazarlás megelőzési alcsoporth.....	19
2.3. Dátumjelölés és élelmiszer-pazarlás megelőzési alcsoporth 20	
2.4. Élelmiszer-adományozási alcsoporth.....	22
2.5. Élelmiszer élelmiszer-veszteség és -pazarlás nyomon követésével foglalkozó alcsoporth.....	22
Forrásjegyzék	24

Előszó

Tisztelt Olvasó!

A Körforgásos Gazdaság című műhelytanulmány sorozat a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetemen működő Körforgásos Gazdaság Elemző Központ keretében végzett kutatások publikációs fóruma. A Központ egyik fontos célja a körforgásos gazdasági kutatások nemzetközi és hazai eredményeinek nyomon követése, a körforgásos gazdasági modellre való átállás nemzet- és makrogazdasági elemzése, az egyes szakterületeken megjelenő, hatékonyabb, fenntarthatóbb, klímasemleges megoldások feltérképezése és elemzése. Tevékenysége széleskörű: önálló projekteket koordinál, elemzési, kutatási szolgáltatásokat végez, nyilvántartja az Egyetemen folyó a körforgásos gazdasághoz kapcsolódó kutatási és oktatási tevékenységeket és azok eredményeit, továbbá a social media felületein keresztül biztosítani a legújabb ismeretek naprakész megosztását.

Weboldalunkon tovább tájékozódhat: <https://korforgas.uni-mate.hu/>

Prof. Dr. Boros Anita
központvezető,
sorozatszerkesztő

Vezetői összefoglaló

Az élelmiszer-ellátás biztonságával szorosan kapcsolatba hozható az élelmiszer-veszteség és -pazarlás mértékének növekedése. Mindezen okból kifolyólag közös érdekévé vált a pazarlás csökkentésének célja. Az uniós tagországok közösen kialakított fenntartható fejlődési céllal el szeretnék érni, hogy 2030-ig az egy főre jutó élelmiszer-hulladék mennyisége a felére csökkenjen. Mindezek mellett törekednek a termelésben, és az elosztási láncban történő mérséklésre is.

Az Egyesült Nemzetek Szervezetének Élelmezésügyi és Mezőgazdasági Szervezete (FAO) megállapította, hogy az egész világon termelt vagy előállított élelmiszerek csaknem egyharmada hulladékká válik az ellátási lánc valamely szintjén. Ha csak az Európai Unióban nézzük, akkor ez évente 87,6 millió tonna elpazarolt élelmiszert tesz ki.

Mivel az Európai Unióban a teljes élelmiszer-hulladék több mint felét (53%-ot vagy több mint 31 millió tonnát) a háztartások adják, és az élelmiszer-hulladék 69%-a a háztartásokban, az élelmiszer-szolgáltatásban és a kiskereskedelemben keletkezik, és figyelembe véve a globális fejleményeket ezen a területen: a fogyasztói élelmiszer-pazarlás megelőzése kiemelt fókuszterületté vált.

Az élelmiszer-pazarlás kezelése azt jelenti, hogy együtt kell működnie nemcsak a közszektornak, hanem a magánszektornak is az élelmiszer-pazarlás jobb azonosítása érdekében. Ezután fontos a közreműködés a mérések, az eredmények értelmezése, illetve a megoldás keresése esetében is. Mivel az élelmiszerlánc egy összetett, bonyolult, és dinamikusan működő rendszer, így a megoldásokat közösen kell megtalálni a teljes élelmiszerlánc bevonásával, a mezőgazdasági termelőktől, a feldolgozóktól, a gyártóktól és a kiskereskedőktől kezdve a fogyasztókig. Mindemellett a politikai szereplők, a kutatók, az élelmiszerbankok és más nem kormányzati szervezetek is nélkülözhetetlen szerepet játszanak.

1. Célkitűzések és törekvések

Az élelmiszer-ellátás biztonságával szorosan kapcsolatba hozható az élelmiszer-veszteség és -pazarlás mértékének növekedése. Mindezen okból kifolyólag közös érdekévé vált a pazarlás csökkentésének célja. Az uniós tagországok közösen kialakított fenntartható fejlődési céllal el szeretnék érni, hogy 2030-ig az egy főre jutó élelmiszer-hulladék mennyisége a felére csökkenjen. Mindezek mellett törekednek a termelésben, és az elosztási láncban történő mérséklésre is.

Az élelmiszer-veszteség az élelmiszerek mennyiségének vagy minőségének csökkenése, amely az élelmiszerláncban az élelmiszer-ellátók döntéseiből és intézkedéseiből ered, kivéve a kiskereskedőket, az élelmiszer-szolgáltatókat és a fogyasztókat.¹ Gyakorlatilag a kifejezés minden olyan élelmiszere vonatkozik, amelyet kidobnak, elégetnek vagy más módon ártalmatlanítanak az élelmiszer-ellátási lánc mentén, amely a betakarítás-tól/levágástól/fogástól kezdve egészen a kiskereskedelmi szintig, de a kiskereskedelmi szint kivételével, és az élelmiszer nem kerül vissza az ellátási láncba más produktív felhasználásra, például takarmánynak vagy vetőmagnak.²

Az élelmiszer-pazarlás az élelmiszerek mennyiségének vagy minőségének csökkenését jelenti, amely a kiskereskedők, az élelmiszer-szolgáltatók és a fogyasztók döntéseiből és intézkedéseiből ered. A kevesebb élelmiszer-veszteség és -pazarlás hatékonyabb földhasználatot és jobb vízgazdálkodást eredményezne, ami pozitívan hatna az éghajlatváltozásra és a megélhetésre.

Az Egyesült Nemzetek Szervezetének Élelmezésügyi és Mezőgazdasági Szervezete (FAO) megállapította, hogy az egész világon termelt vagy előállított élelmiszerek csaknem egyharmada hulladékká válik az ellátási lánc valamely szintjén. Ha csak az Európai Unióban nézzük, akkor ez évente 87,6

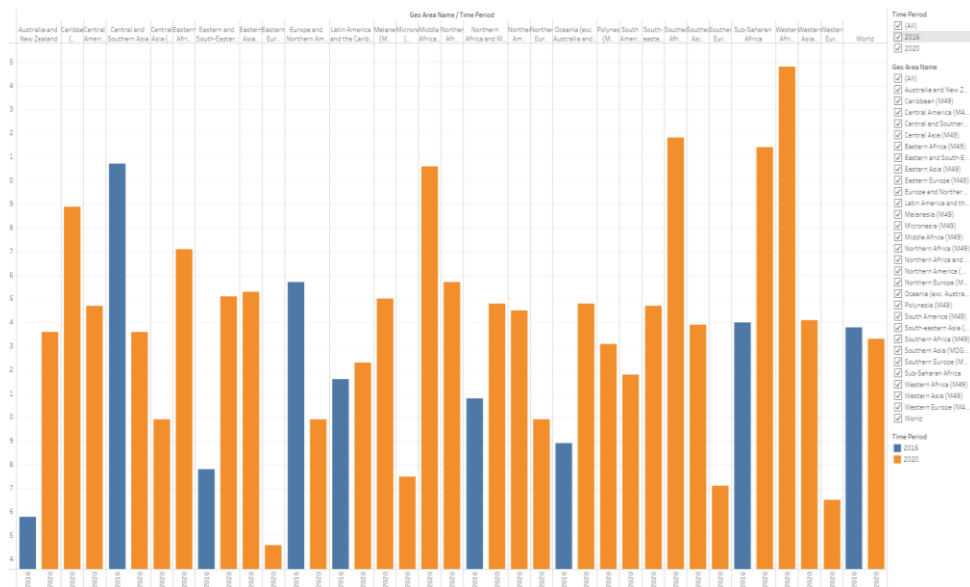
¹ FAO, I. (2019). The state of food and agriculture 2019. Moving forward on food loss and waste reduction. FAO, Rome, 2–13.

² FAO publications catalogue 2022. (2022). FAO. <https://doi.org/10.4060/cc2323en>

millió tonna elpazarolt élelmiszert tesz ki. Az élelmiszer-pazarlás és az élelmiszer-veszteség csökkentése nem csupán az éhezés, hanem a környezet-terhelés elleni küzdelemben is jelentős hatással bír.³

A FAO létrehozott egy adatbázist, amely szabadon hozzáférhető adatbázisokból, jelentésekből és tanulmányokból származó adatokat és információkat tartalmaz. Ezek az élelmiszeripari termékek, az értéklánc egyes szakaszai és földrajzi területek élelmiszer-veszteségét és -pazarlását mérik. Az adatbázisba 2021 novemberében több mint 700 különböző forrásból származó publikáció és jelentés került be, amelyek több mint 29 ezer adatot eredményeztek. Az adatok interaktív és strukturált módon lekérdezhetők, le-tölthetők és ábrázolhatók. Az adatbázist bárki használhatja, aki többet szeretne megtudni az élelmiszer-veszteségekről és -pazarlásról.⁴

Az élelmiszer-veszteség a termelés százalékában

Forrás: <https://www.fao.org/platform-food-loss-waste/flw-data/en/>

³ Az élelmiszer-veszteség és az élelmiszer-pazarlás csökkentése. (2022, September 23). <https://www.consilium.europa.eu/hu/policies/food-losses-waste/>

⁴ Food Loss and Waste Database | Technical Platform on the Measurement and Reduction of Food Loss and Waste | Food and Agriculture Organization of the United Nations. (2023). Food-LossWaste. <https://www.fao.org/platform-food-loss-waste/flw-data/en/>

Az EU és tagállamai saját terveik alapján alakítottak ki egy döntési rendszert, miszerint csak akkor lépnek az újrahasznosítás, újrafeldolgozás irányába, hogyha az élelmiszer-veszteség és az élelmiszer-pazarlás megelőzése már nem jöhet számításba.

Ezekon az elveken alapulva a hulladékokról szóló uniós keretirányelv⁵ rögzíti, a termelés és a forgalmazás során keletkező élelmiszer-hulladék, a háztartási hulladék mennyiségének csökkentését; az élelmiszer-adományozás ösztönzését; az élelmiszer-pazarlás megelőzésére irányuló uniós intézkedések végrehajtásának nyomonkövetését és kiértékelését. A feleslegként keletkező élelmiszertermékek újra felhasználásának változtatásával akár állati takarmányként vagy komposztként újra alkalmazhatóak.⁶

A Mezőgazdasági és Halászati Tanács 2016. június 27-28. között az alábbi következtetésekre jutott, miszerint a probléma jobb feltárása érdekében a nyomonkövetés és adatgyűjtés elkerülhetetlen, az újabb jogszabályalkotás során az érintőleges területeken is szem előtt kell tartani az élelmiszer-hulladék keletkezésének megelőzését. Mindemelett az élelmiszer-adományozás elősegítése is a Tanács következtetéseinek között sorakozik. Az első értékelés 2018. április 16. után következett, amelyen már a probléma nagyságának értékelése céljából a közös módszer fontosságára tették a hangsúlyt. Két évvel később, 2020. november 16-án a tagállami előre lépések megvitatása során szóba kerültek a nemzeti stratégiák és élelmiszer-adományozási tervek is. A Covid19 világvjárvány hatása hangsúlyossá vált ezen területen is.⁷

Az európai zöld megállapodás 2019. decemberében elindult, így azon kötelezettségvállalását erősítette meg az EU, hogy 2030-ig a felére csökkenti nem csak a kiskereskedelmi, hanem a fogyasztói szinten keletkező egy főre jutó élelmiszer-pazarlást.⁸ A Bizottság 2020-ban több szakpolitikai és eszköz

⁵ Az Európai Parlament és Tanács 2008/98/EK irányelve

⁶ Directive 2008/98/EC of the European Parliament and of the Council of 19 November 2008 on waste and repealing certain Directives (Text with EEA relevance), (2018). <http://data.europa.eu/eli/dir/2008/98/2018-07-05/eng>

⁷ Timeline—Food loss and food waste. (2020, November 16). <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/food-losses-waste/timeline-food-loss-and-food-waste/>

⁸ Az európai zöld megállapodás. (2022). <https://www.consilium.europa.eu/hu/policies/green-deal/>

szintű cselekvési tervet fogalmazott meg a körforgásos gazdaságra vonatkozóan „a termelőtől a fogyasztóig” stratégia megalkotásával az élelmiszer-vesztés és az élelmiszer-pazarlás mérséklése céljából.⁹

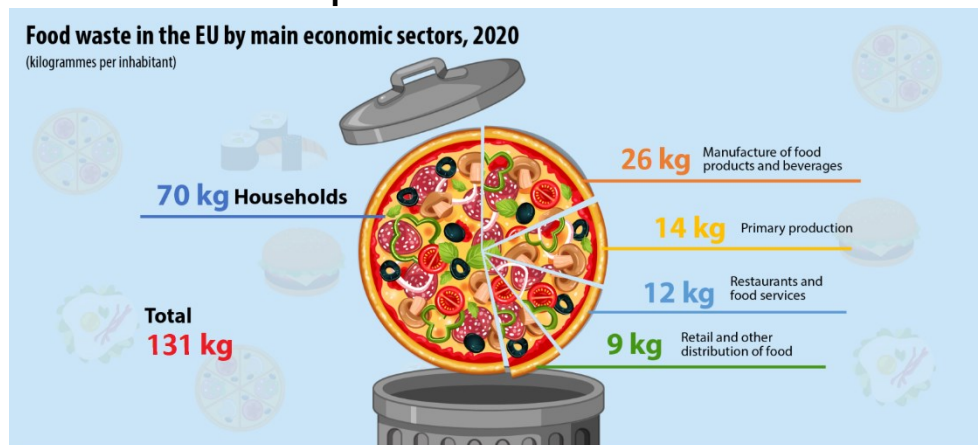
Forrás: <https://www.consilium.europa.eu/hu/infographics/food-loss-and-food-waste/>

⁹ A „termelőtől a fogyasztóig” stratégia. (2020). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0381&from=EN>

2. Az élelmiszer-pazarlással és élelmiszer-vesztéssel foglalkozó uniós platform

Az Európai Unió és a tagországok elkötelezettek a fenntartható fejlesztési célok elérése mellett, amelyet 2015. márciusában fogadtak el.¹⁰ A cél, hogy 2030-ig nem csak kereskedelmi, hanem fogyasztói szinten a felére csökkenjen az egy főre eső világ szintű élelmiszer-pazarlás, továbbá az élelmiszer-vesztés csökkentése az élelmiszeriparban termelési szinten, illetve az ellátási láncban.¹¹ Az európai élelmiszer-pazarlási mértéke a mérési eredmények alapján a következő módon oszlik meg: élelmiszer-hulladék 69%-a háztartási és kiskereskedelmi eredetű, a 31%-a a hulladéknak pedig a termelői és a feldolgozó ágazatokban keletkezik.¹²

Az élelmiszer-pazarlás mértéke az EU-ban 2020-ban

Forrás: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:1600px-Food_waste_Final202303.png

¹⁰ 12.3.1 Global food losses | Sustainable Development Goals | Food and Agriculture Organization of the United Nations. (2023). <https://www.fao.org/sustainable-development-goals/indicators/1231/en/>

¹¹ Az élelmiszer-vesztéssel és az élelmiszer-pazarlással foglalkozó uniós platform. (2023). https://food.ec.europa.eu/safety/food-waste/eu-actions-against-food-waste/eu-platform-food-losses-and-food-waste_en

¹² Food waste and food waste prevention—Estimates. (2023). https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Food_waste_and_food_waste_prevention_-_estimates

Az élelmiszer-pazarlás kezelése azt jelenti, hogy együtt kell működnie nemcsak a közszektornak, hanem a magánszektornak is az élelmiszer-pazarlás jobb azonosítása érdekében. Ezután fontos a közreműködés a mérések, az eredmények értelmezése, illetve a megoldás keresése esetében is. Mivel az élelmiszerlánc egy összetett, bonyolult, és dinamikusan működő rendszer, így a megoldásokat közösen kell megtalálni a teljes élelmiszerlánc bevonásával, a mezőgazdasági termelőktől, a feldolgozóktól, a gyártóktól és a kiskereskedőktől kezdve a fogyasztókig. Mindemellett a politikai szereplők, a kutatók, az élelmiszerbankok és más nem kormányzati szervezetek is nélkülözhetetlen szerepet játszanak.¹⁰

Az Európai Unió élelmiszer-pazarlással és élelmiszer-veszteséggel foglalkozó platformja kulcsszerepet játszik tehát az élelmiszer-veszteség és -pazarlás csökkentését elérni kívánó intézkedések mozgósításában az EU-ban a „termőföldtől a fogyasztóig” (Farm to Fork) stratégia részeként. A Platform 2022-ben új mandátumot kapott 2026-ig. A közjogi szervezeteket felkérés útján csatlakozhattak a közös munkához 5 évre a magánszektor képviselőiben.

A Platform a plenáris ülések mellett öt alcsoportban is működik, hogy konkrét szempontrendszerekben gondolkodva, célzott kérdéseket felvetve segítsék az előrehaladást.¹³

2.1. Cselekvési és végrehajtási alcsoport

Az uniós országok, régiók és városok, valamint a mezőgazdasági termelők, az ipar, az élelmiszerbankok, a fogyasztói és egyéb nem kormányzati szervezetek fellépése elengedhetetlen az élelmiszer-pazarlás megelőzéséhez az élelmiszerlánc teljes egészében, valamint az egyes országok és régiók eltérő helyzetének megoldásához. Az élelmiszer-veszteséggel és élelmiszer-pazarlással foglalkozó uniós platform a cselekvéssel és végrehajtással foglalkozó alcsoporton keresztül arra törekszik, hogy segítse a különböző ágazati (állami/magán) szervezeteket és az élelmiszer-ellátási lánc érintett

¹³ EU Platform on Food Losses and Food Waste. (2023). https://food.ec.europa.eu/safety/food-waste/eu-actions-against-food-waste/eu-platform-food-losses-and-food-waste_en

szereplőit az élelmiszer-pazarlás elkerülésére irányuló hatékony intézkedések meghatározásában és végrehajtásában, valamint a helyes módszerek alkalmazásának támogatásában.¹⁴

A platform első megbízatása (2016–2021) során az alcsoport olyan kulcsfontosságú eredmények eléréséhez nyújtott segítséget, mint a platform alapvető ajánlásai az élelmiszer-pazarlás megelőzésére tett intézkedésekre vonatkozóan, valamint egy olyan értékelési keret kidolgozásához, amely lehetővé teszi a résztvevők számára, hogy számszerűsíteni tudják az élelmiszer-pazarlás megelőzésére irányuló cselekvések gazdasági, környezeti és társadalmi kihatásait. Ez utóbbi esetében az alcsoport együttműködött az Európai Bizottság Közös Kutatóközpontjával (JRC), hogy összegyűjtse a program tagjainak élelmiszerhulladék-megelőzési intézkedéseit, hogy értékelni lehessen azok hatékonyságát és jövedelmezőségét. Az alcsoport az egységes információgyűjtés, valamint az információk cseréjének és a hatáselemzésnek megkönnyítése érdekében kidolgozott egy mintát az élelmiszerhulladék-megelőzési kezdeményezésekkel kapcsolatos jelentéstételhez. A JRC által végzett releváns tevékenység alapján kidolgozták az élelmiszer-hulladékkal kapcsolatos megelőzési intézkedések egységes kiértékelési keretrendszerét.¹³

A felmérés gyakorlati eredményeit egy dokumentumban tették közzé: „Az élelmiszer-hulladékkal kapcsolatos megelőzési intézkedések értékeléséről” (2019) című jelentésben.¹⁵

Az EU-tagok számára szétküldött felmérés során összesen 91 intézkedést gyűjtöttek össze a platform körében, amelyeket különböző szereplők (nem kormányzati szervezetek, helyi hatóságok, vállalatok stb.) nyújtottak be. Az elemzésbe 8 további, felülvizsgálat útján összegyűjtött intézkedést vontak be. Az értékelt megelőzési intézkedések összességében az intézkedéstípusok széles spektrumát fedték le, amelyeket a következőképpen osztályoztak:

¹⁴ Action & implementation. (2023). https://food.ec.europa.eu/safety/food-waste/eu-actions-against-food-waste/eu-platform-food-losses-and-food-waste/thematic-sub-groups/action-implementation_en

¹⁵ Caldeira, C., De Laurentis, V., & Sala, S. (2019). Assessment of food waste prevention actions. <https://doi.org/10.2760/9773>

- Emberi fogyasztásra szánt élelmiszerek újraelosztása: az emberi fogyasztásra alkalmas élelmiszerfelesleg újraelosztását célzó intézkedések (32 intézkedés),
- Élelmiszerek felértékelése: olyan fellépések, amelyek során a felesleges élelmiszereket hozzáadott értékű termékekké hasznosítják, mint például takarmány (2 intézkedés),
- A fogyasztói magatartás megváltoztatása: a fogyasztók magatartásának megváltoztatását elősegítő fellépések, amelyek célja az élelmiszer-hulladék keletkezésének csökkentése (21 fellépés),
- Az ellátási lánc hatékonyságának javítása: az élelmiszer-ellátási lánc hatékonyságának növelését eredményező intézkedések, amelyek az élelmiszer-hulladék csökkentését elősegítő folyamatokra, termékekre vagy csomagolásokra irányulnak (21 intézkedés), és
- Élelmiszerhulladék-megelőzés irányítása: horizontális intézkedések, amelyek önkéntes megállapodásokat, nemzeti élelmiszerhulladék-megelőzési programokat és szabályozási kereteket foglalnak magukban (15 intézkedés).

Az értékelési keretrendszer céljaira többféle kritériumot határoztak meg: az akciótervezés minősége, hatékonyság, határfok, a fellépés fenntarthatósága az idő múlásával, átvihetőség és méretezhetőség, az ágazatok közötti együttműködés. A megelőzési intézkedés célkitűzéseit az úgynevezett "SMART" (Specific, Measurable, Achievable, Relevant, Time-Bounded) megközelítést követve kell meghatározni, és lehetőség szerint az intézkedésnek az élelmiszerhulladék keletkezésére gyakorolt hatására kell összpontosítania (azaz a beavatkozást követően bekövetkezett kézzelfogható változásra, például a háztartásokban keletkező élelmiszerhulladék 20%-os csökkenésére).¹⁴

Élelmiszer-pazarlás megelőzés érdekében kifejlesztett kalkulátor

Food waste prevention calculator INSTRUCTIONS

Action name: Stop Food waste | Country: Spain | Action type: Consumer behaviour change | Stage of the supply chain: Households | Action cost in €: 100000 | Waste treatment option: Other/Unknown

Food waste prevented

Type	Amount
FRUIT	500
VEGETABLES	500
Bread	100

Select link: by from proportion

* For default assume 1 liter = 1 kg

Value of food waste prevented: 300000 €

Action resources

Paper used (leaflets, letters): 1000 Number (A4 equivalent)
 Transport distances: 500 km
 Electricity use: kWh

Financial costs and benefits (euros)

Category	Value (€)
Cost of action	-100000
Savings from avoided treatment	170281
Savings from avoided food production	300000
Net economic benefits	370281

Environmental assessment (kg CO2 eq)

Category	Value (kg CO2 eq)
Climate Change	-3,20E+02
Impact of avoided treatment	1,49E+06
Impact of avoided food	6,91E+05
Net environmental savings	2,18E+06

Forrás: Caldeira, C., De Laurentiis, V., & Sala, S. (2019). Assessment of food waste pre-vention actions

E feladat keretében kifejlesztettek és teszteltek egy kalkulátort, amely lehetővé teszi a szakemberek számára, hogy felmérjék az élelmiszer-hulladék keletkezésének megelőzését célzó intézkedések nettó gazdasági hasznosságát és nettó környezetvédelmi előnyeit. Az élelmiszerhulladék-megelőzési intézkedések végrehajtásából származó környezeti hatásokat és előnyöket az életciklus-értékelés módszertanának alkalmazásával számítják ki, amely lehetővé teszi 16 különböző hatáskategóriál értékelését a teljes élelmiszer-ellátási láncra kiterjedően, a mezőgazdasági szakasztól a hulladékkezelésig.

Összességében az említett jelentés számos különböző típusú élelmiszer-hulladékkal kapcsolatos megelőzési intézkedést mutat be, amelyek sikeresek lehetnek az élelmiszer-hulladék megelőzésében az élelmiszer-ellátási lánc különböző szakaszaiban. Azonban a benyújtott intézkedések hatékonyságának és eredményességének értékelésére kidolgozott értékelési keretrendszer alkalmazása a jelentett adatok hiánya miatt korlátozott volt. Ez közvetlenül összefügg az intézkedések teljesítményének és hatásának szisztematikus mérésére és nyomon követésére szolgáló nyomon követési rendszer hiányával. Az élelmiszer-hulladékkal kapcsolatos megelőzési intézkedések megbízható értékelésének biztosítása érdekében a végrehajtá-

sukért felelős szereplőknek meg kell határozniuk egy alapszintet és egy elérendő célt, és a beavatkozásra szabott, megfelelő fő teljesítménymutatók segítségével nyomon kell követniük az intézkedés teljesítményét.¹⁴

A közös értékelési keret finomítása érdekében 2022-től tovább folytatódik az együttműködés az akció- és végrehajtási alcsoport és a JRC között.¹³

Az élelmiszer és az ital anyaghierarchiája

Forrás: Caldeira, C., De Laurentiis, V., & Sala, S. (2019). Assessment of food waste pre-vention actions

2.2. Fogyasztói élelmiszer-pazarlás megelőzési alcsoport

Az élelmiszer-pazarlás csökkentése a „Farm to Fork” stratégiájaként egy fontos célkitűzés, amely hozzájárul a körforgásos gazdaság megvalósításához, és megtakarításokat eredményez a fogyasztók és a piaci szereplők számára. Mivel az EU-ban a teljes élelmiszer-hulladék több mint felét (53%-ot vagy több mint 31 millió tonnát) a háztartások adják, és az élelmiszer-hulladék 69%-a a háztartásokban, az élelmiszer-szolgáltatásban és a kiskereskedelemben keletkezik¹⁰ (*Food waste and food waste prevention – estimates*, 2023), és figyelembe véve a globális fejleményeket ezen a területen:

a fogyasztói élelmiszer-pazarlás megelőzése kiemelt fókuszterületté vált. Az élelmiszer-veszteséggel és élelmiszer-pazarlással foglalkozó uniós platform második megbízatása (2022–2026) keretében tartott alakuló ülésén megállapodás született arról, hogy létrehoznak egy, a fogyasztói élelmiszer-pazarlás megelőzésével foglalkozó alcsoportot, amely az EU és a platform tagjainak e területen végzett munkáját támogatja.

Az alcsoport fórumot biztosít az élelmiszer-hulladék keletkezésével kapcsolatos fogyasztói magatartás megváltoztatása és a fogyasztók tudatosságának növelése érdekében végrehajtott beavatkozásokról és az elért eredményekről szóló információk cseréjére.

Az alcsoport szorosan részt vesz a folyamatban lévő, az Európai Parlament által finanszírozott és a DG SANTE által a Közös Kutatóközponttal (JRC) együttműködésben megvalósított uniós kísérleti projektben, amelynek célja az adatgyűjtés és a különböző bizonyítékokon alapuló, gyakorlati megoldások azonosítása az élelmiszer-pazarlás fogyasztói szintű csökkentése érdekében, beleértve a háztartásokat és az élelmiszeripari szolgáltatásokat.¹⁶

2.3. Dátumjelölés és élelmiszer-pazarlás megelőzési alcsoport

Az Európai Bizottság a 2015-ös körforgásos gazdasági cselekvési terv keretében – az élelmiszer-veszteséggel és élelmiszer-pazarlással foglalkozó uniós platform és annak dátumjelöléssel foglalkozó alcsoportja támogatásával – törekedett arra, hogy megvizsgálja, hogyan lehetne az élelmiszerlánc szereplői által használt dátumjelölés alkalmazását és a fogyasztók általi értelmezését fejleszteni. A dátumjelölés rendszeresen szerepelt a platform napirendjén, hogy megkönnyítse a tagállamokban megvalósított kezdeményezésekkel kapcsolatos információcseréket.

A platform második mandátumának (2022–2026) első ülésén megállapodtak abban, hogy az alcsoport folytatja munkáját a dátumjelöléssel és az élelmiszer-pazarlás megelőzésével kapcsolatos uniós szintű munka elősegítése érdekében, a „termőföldtől a fogyasztóig” (Farm to Fork) stratégiában foglaltaknak megfelelően.

¹⁶ Consumer food waste prevention. (2023). https://food.ec.europa.eu/safety/food-waste/eu-actions-against-food-waste/eu-platform-food-losses-and-food-waste/thematic-sub-groups/consumer-food-waste-prevention_en

A stratégia előírja a dátumjelölésre vonatkozó uniós szabályok felülvizsgálatát annak érdekében, hogy megelőzhető legyen a dátumokkal kapcsolatos félreértésekből és/vagy helytelen felhasználásból adódó élelmiszer-pazarlás. A Bizottság hatásvizsgálatot végez (nyilvános és célzott egyeztetésekkel) a javaslat támogatására, valamint piackutatást végez annak megállapítására, hogy a dátumjelölés új, a fogyasztók tájékoztatási szükségleteinek megfelelő és az élelmiszer-pazarlás minimalizálását célzó új kifejezési formákat határozzon meg.

A legutóbbi ülésen a tagoktól összegyűjtött információk alapján a következő listát gyűjtötte össze az alcsoport következő ülésén megvizsgálandó témákról:

1. A dátumjelölés jobb megismerése és használata a viselkedésbeli változás támogatása érdekében:

- A csomagoláson feltüntetett kiegészítő információk a fogyasztói magatartás változásának támogatására a dátummal kapcsolatban.
- Kockázatérzékelés és a magatartás befolyásolása
- Az élelmiszerek ára és az élelmiszer-pazarlásra gyakorolt hatás

2. Dátumjelölési gyakorlat:

- A gyümölcsök és zöldségek dátummegjelölésének megszüntetése
- A dátumjelölés alkalmazása a vállalatok számára
- A minőségmegőrzési idő meghatározása
- QR-kódok

Az alcsoport egyik lehetséges eredménye lehetne a dátumjelöléssel és az élelmiszer-hulladék megelőzésével kapcsolatos hasznos források (tanulmányok, kezdeményezések, irányelvek stb.) folyamatos gyűjtése egy helyen, ahol a tagok a vonatkozó munkájukra hivatkozó linkeket tennének közzé.¹⁷

¹⁷ Date marking and food waste prevention. (2023). https://food.ec.europa.eu/safety/food-waste/eu-actions-against-food-waste/eu-platform-food-losses-and-food-waste/thematic-sub-groups/date-marking-and-food-waste-prevention_en

2.4. Élelmiszer-adományozási alcsoport

A felesleges élelmiszerek újraelosztása emberi fogyasztás céljára, különösen élelmiszer-adományozás útján, ahol ez biztonságosan megtehető, biztosítja a fogyasztható élelmiszerforrások legjobb hasznosítását, miközben megakadályozza az élelmiszer-pazarlást, és fontos társadalmi vetülettel is rendelkezik.

Az élelmiszer-veszteséggel és élelmiszer-pazarlással foglalkozó uniós platform első megbízatása során az élelmiszer-adományozással foglalkozó alcsoport támogatta a Bizottságot az élelmiszer-adományozásra vonatkozó uniós iránymutatások előkészítésében (amelyeket 2017-ben fogadtak el a 2015-ös körforgásos gazdasági cselekvési terv részeként), és hozzájárult az élelmiszer-újraelosztással kapcsolatos uniós kísérleti projekt és a kapcsolódó eredmények végrehajtásához. Az alcsoport támogatta a platform tagjait a hulladékhiérarchiával összhangban a felesleges élelmiszerek hasznosításával és újraelosztásával kapcsolatos legjobb gyakorlatok, információk és tapasztalatok megosztásában.

Az élelmiszer-adományozással foglalkozó alcsoport továbbra is támogatja a Bizottság és a platform tagjai munkáját a biztonságos élelmiszer-adományozási gyakorlatok elősegítése érdekében, biztosítva, hogy az élelmiszer-ellátási láncban keletkező élelmiszerfeleslegek elsődlegesen emberi fogyasztásra legyenek hozzáférhetőek.¹⁸

2.5. Élelmiszer élelmiszer-veszteség és -pazarlás nyomon követésével foglalkozó alcsoport

Az élelmiszer-veszteséggel és élelmiszer-pazarlással foglalkozó uniós platform első megbízatásának (2016-2021) keretében az élelmiszer-pazarlás mérésével foglalkozó alcsoport segítette a tagokat a nemzeti hatóságok és az élelmiszer-értéklánc szereplői által végzett élelmiszer-veszteség- és hulladékmérési tevékenységekkel kapcsolatos információk cseréjében és az élelmiszer-pazarlás mértékének nyomon követésében. Az alcsoport továbbá a fenntartható fejlődési cél 12.3. célkitűzésének nyomon követésével

¹⁸ Food donation. (2023). https://food.ec.europa.eu/safety/food-waste/eu-actions-against-food-waste/eu-platform-food-losses-and-food-waste/thematic-sub-groups/food-donation_en

kapcsolatos információkat cserélt az ENSZ ügynökségeivel az uniós jelentési kötelezettségek összehangolásának érdekében, és hozzájárult az élelmiszer-pazarlás mérésére vonatkozó közös uniós módszertan és mutatószámok kidolgozásához.

A platform második megbízatásának (2022–2026) keretében tartott alakuló ülésén megállapodás született arról, hogy az élelmiszer-veszteség és -pazarlás nyomon követésével foglalkozó alcsoport támogatja ezeket a kulcsfontosságú intézkedéseket. Míg a fent említett intézkedések az országos szintű mérésekre vonatkoznak, az alcsoport olyan élelmiszer-veszteség- és pazarlásmérési módszereket is meg fog vitatni és terjeszteni, amelyek kisebb léptékben (pl. az egyes élelmiszeripari vállalkozók által) támogathatják az élelmiszer-veszteség és pazarlás megelőzésére irányuló intézkedéseket és azok megvalósítását.¹⁹

¹⁹ Food loss and waste monitoring. (2023). https://food.ec.europa.eu/safety/food-waste/eu-actions-against-food-waste/eu-platform-food-losses-and-food-waste/thematic-sub-groups/food-loss-and-waste-monitoring_en

Forrásjegyzék

- 12.3.1 Global food losses | Sustainable Development Goals | Food and Agriculture Organization of the United Nations. (2023). <https://www.fao.org/sustainable-development-goals/indicators/1231/en/>
- A „termelőtől a fogyasztóig” stratégia. (2020). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0381&from=EN>
- Action & implementation. (2023). https://food.ec.europa.eu/safety/food-waste/eu-actions-against-food-waste/eu-platform-food-losses-and-food-waste/thematic-sub-groups/action-implementation_en
- Az élelmiszer-veszteség és az élelmiszer-pazarlás csökkentése. (2022, Szeptember 23). <https://www.consilium.europa.eu/hu/policies/food-losses-waste/>
- Az élelmiszer-veszteséggel és az élelmiszer-pazarlással foglalkozó uniós platform. (2023). https://food.ec.europa.eu/safety/food-waste/eu-actions-against-food-waste/eu-platform-food-losses-and-food-waste_en
- Az európai zöld megállapodás. (2022). <https://www.consilium.europa.eu/hu/policies/green-deal/>
- Caldeira, C., De Laurentiis, V., & Sala, S. (2019). Assessment of food waste prevention actions. <https://doi.org/10.2760/9773>
- Consumer food waste prevention. (2023). https://food.ec.europa.eu/safety/food-waste/eu-actions-against-food-waste/eu-platform-food-losses-and-food-waste/thematic-sub-groups/consumer-food-waste-prevention_en
- Date marking and food waste prevention. (2023). https://food.ec.europa.eu/safety/food-waste/eu-actions-against-food-waste/eu-platform-food-losses-and-food-waste/thematic-sub-groups/date-marking-and-food-waste-prevention_en
- Directive 2008/98/EC of the European Parliament and of the Council of 19 November 2008 on waste and repealing certain Directives (Text with

- EEA relevance), (2018). <http://data.europa.eu/eli/dir/2008/98/2018-07-05/eng>
- EU Platform on Food Losses and Food Waste. (2023). https://food.ec.europa.eu/safety/food-waste/eu-actions-against-food-waste/eu-platform-food-losses-and-food-waste_en
- FAO, I. (2019). The state of food and agriculture 2019. Moving forward on food loss and waste reduction. FAO, Rome, 2–13.
- FAO publications catalogue 2022. (2022). FAO. <https://doi.org/10.4060/cc2323en>
- Food donation. (2023). https://food.ec.europa.eu/safety/food-waste/eu-actions-against-food-waste/eu-platform-food-losses-and-food-waste/thematic-sub-groups/food-donation_en
- Food Loss and Waste Database | Technical Platform on the Measurement and Reduction of Food Loss and Waste | Food and Agriculture Organization of the United Nations. (2023). FoodLossWaste. <https://www.fao.org/platform-food-loss-waste/flw-data/en/>
- Food loss and waste monitoring. (2023). https://food.ec.europa.eu/safety/food-waste/eu-actions-against-food-waste/eu-platform-food-losses-and-food-waste/thematic-sub-groups/food-loss-and-waste-monitoring_en
- Food waste and food waste prevention—Estimates. (2023). https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Food_waste_and_food_waste_prevention_-_estimates
- Timeline—Food loss and food waste. (2020, November 16). <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/food-losses-waste/timeline-food-loss-and-food-waste/>